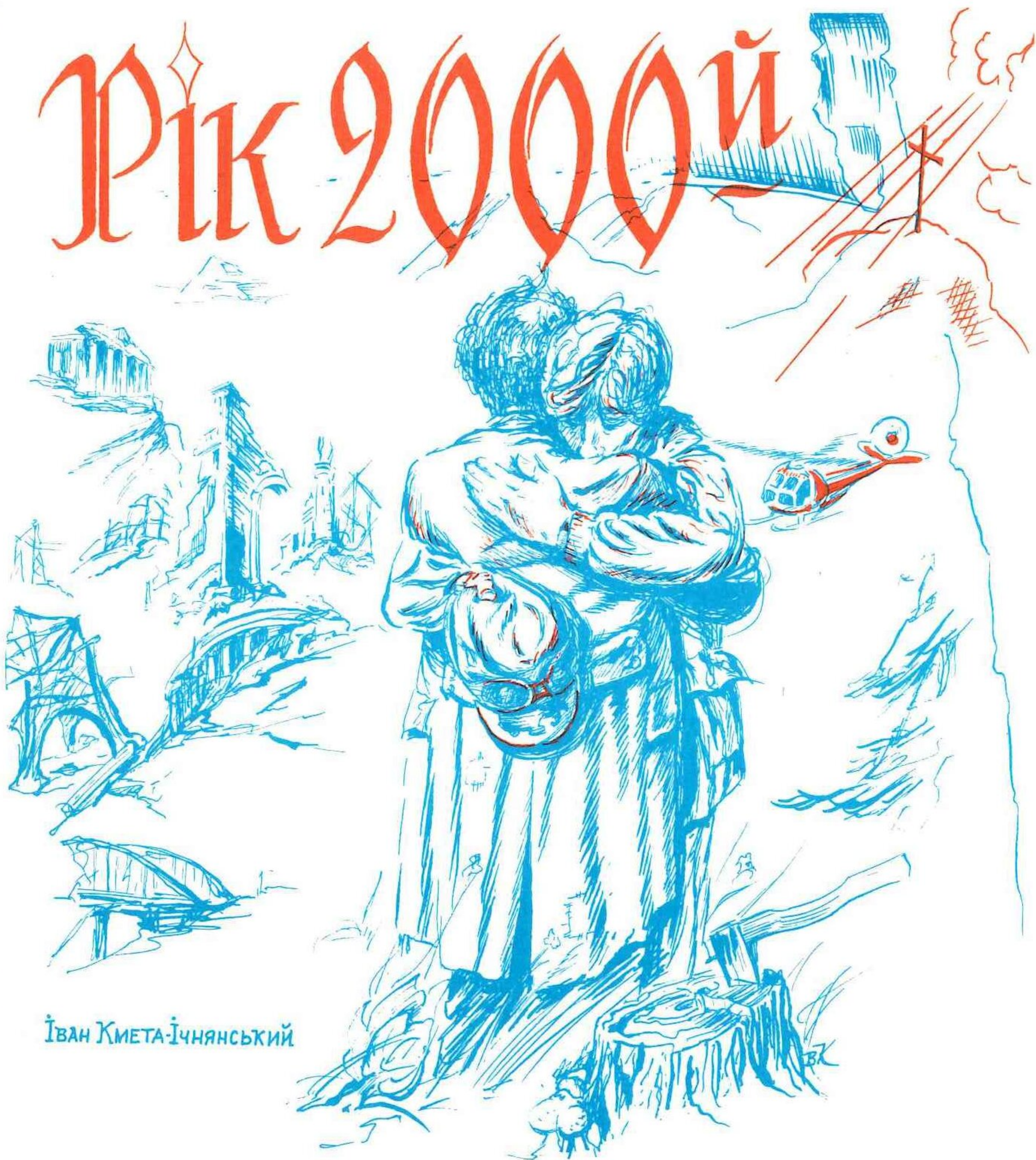

Рік 2000й

ІВАН КМЕТА-ІЧНЯНСЬКИЙ

Ів. Кмета-Ічнянський
РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...

THE YEAR 2000 A.D.

by
Ivan Kmeta-Eachnyansky

POEM
(in Ukrainian)

Published by "Doroha Prawdy"
Toronto — 1979 — Philadelphia

ІВ. КМЕТА-ІЧНЯНСЬКИЙ

РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...

ПОЕМА

(Про майбутнє...)

Накладом
Християнського Видавництва "Дорога Правди"
Торонто — 1979 — Філадельфія

ВИДАВНИЦТВО “ДОРОГА ПРАВДИ” Ч. 76

Обкладинка Валеріяна Копаня

Тираж — 1000

Printed by

HARMONY PRINTING LIMITED

70 Coronet Road, Toronto, Ontario, Canada M8Z 2M1

ПОЕМА “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...”

“Бог не мав часу творити поезію і тому доручив це земним поетам”. Таке високе визначення поезії і її творців зринуло з уст видатної української письменниці-клясики Ольги Кобилянської.

Подібне спадається на думку, коли перечитується новий твір поета Івана Кмети-Ічнянського, — поема “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...”, що її оце віддаємо читачевій увазі. Не інакше, як небеса навіяли поетові візію недалекого майбутнього, що чекає людство в 2000-му році. І хоч в епілозі поет каже, що його візія — це видіння, що об’явилося головному персонажеві твору Гнатові Любарському, та це видіння не тільки “тривожне, а й пророче”.

Розчеплення атома все може принести. І він таки, за поетичною візією автора, приніс світову трагедію-катастрофу. Та не все й не всі загинули. Божим чудом уцілів і Гнат Любарський, головний герой поеми “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...”. Вісімдесятлітньому ученому й поетові посивіло 10 років на безлюдді у хащах канадської півночі. Курінь був його житлом, дичина і риба — його поживою... На березовій корі поет пише, а на дереві мітить окремі знаки — викарбовує їх сокиркою — нерозлучною супутницею в суворім лісі”...

Однак не будемо переповідати змісту поеми “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...” Уважний читач сам перечитає її. Хочемо тільки закарбувати й собі, що пише на березовій корі Гнат Любарський, — чи то пак, як змальовує поет Іван Кмета-Ічнянський свою тривожну візію, зображену в роздумах і переживаннях героя твору.

Поемою “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...” автор сягнув верхів'я свого творчого вияву, — поемою, що просто пахне образами, крилатим словом і глибокою думкою. Цей вияв іскрився й у попередніх його поетичних творах, які не потребують рекомендації, бо промовляють самі за себе. Промовляють у збірках: “Арфа” і “Рідні Мелодії”, видані в Україні; промовляють на сторінках поезій: “Ліра Емігранта”, “Чаша золота”, “Крила над морем” і “Заграви вечірні”, видані в Канаді й Америці.

Та все ж таки найглибше й найяскравіше промовляють до серця рядки поеми “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...”, що являє собою згущені рядки творчої мудрости. Щирий пісенний лірик, Іван Кмета-Ічнянський, виявляє й у поемі свою сердечну ліричність, але вже ліричність, забарвлену розлогим епосом. Білим віршем ллеться поетова епічна течія, хлюпочучи образами:

“Писав повільно в тиші Гнат Любарський,
На білій він писав корі з берези,
На півночі далекій на канадській, —
Як в хащі біла ніч просилась в хижу,
А сон крильми йому на очі віяв,
Мов подих милої, давноминулий...”

Опинившись на безлюдді, герой поеми Гнат Любарський “не пустив надію й сонце з душі своєї”. Навіть куринь призвичаївся слухати його шепіт, бо —

“Поет з собою часто розмовляє,
Та з Богом... Та ще з лисенятком, —
Воно кривеньке, наче пес той вірний,
Від нього — ані кроку...
Професор ласкою здобув ту приязнь, —
Склав ногу зламану, до хижі взявши,
Так стало другом звір'я...”

Та поки прийде ласкою небес надісланий порятунок, Гнат Любарський “чудом вижива на дичині і рибі” і карбує на клені “рік 2 000-й...” “Рік жданий над роками...” Важкі думи огортають поетову душу, тривожну і самотню:

“Лиш клен у хащі й сине небо
Поетові-пустиннику тут друзі...”

Як хочеться йому, грішному, обійняти живих людей! Як прагне душа побачити свою Україну! Та хто буде його, пустинника, рятувати?! Згадуються молоді літа, що “запливли за кручу”. Тоді поетів юний дух,

“...як голуб вільний,
Шукав ключа до таємниць буття...”

Знайти ключ до таємниць буття; досягти вічної, але усвідомленої мети буття — це провідна нитка в житті і творчості поета Івана Кмети-Ічнянського, а в поемі “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...” зокрема. Шукають цієї розгадки й ті, що “чудом Божим врятувались”:

“Світ, засоромлений своїм безумством,
Шукає ідеалу і Творця забутого шукає...”

розповідає молодий пілот Гайдаревич старенькому поетові-вченому. Після ускладнених зіткнень і перипетій (читач про це довідається з несподіваних поворотів у розгортанні сюжету поеми) надходить благословенний порятунок і гаряча зустріч із живими людьми та навіть з онуком... Мов старий Ной, Гнат Любарський, підносячи руки, молиться і просить благословення на обнову землі. Тоді —

“Прещедра сонцезлива весняна
Руїни залила. Ледь чутно арфи грали...
І людські душі гоїла вона теплом життя —
Надії...”

Читаючи “РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...”, асоціативно згадуються твори Лесі Українки — такі вони зворушливі — рядки поеми Івана Кмети-Ічнянського, що віють силою роздумів, візійності й людяності.

1978

Микола Щербак

РІК ДВОТИСЯЧНИЙ...

П О Е М А

(Про майбутнє...)

Писав повільно в тиші Гнат Любарський,
На білій він писав корі з берези,
На півночі далекій на канадській...
Як в хазі біла ніч просилась в хижу,
А сон крильми йому на очі віяв, —
Мов подих милої давноминулий.

“Мені минає вісімдесят перший...”

Літа, літа! Ви — правда неймовірна, —
Я ж юнаком, таємно сльози втерши,
Пішов у світ, неправді непокірний,
Як грудинята впалі материнські, —
Закашлялись... Такі й у близьких, —
У брата любого... В сестри -красуні.

Невже зловіщі тіні сунуть?!
Та чудо усміхнулось, Боже чудо...
Повіки вік ту ласку не забуду.
Надії пишна квіть цвіла-рясніла,
Хоч біль сто раз кольнув і серце, й тіло,
Гіркот полинних... Хрест важкий узявши,
Перемагав зневіри кличі завше.
Отак і тут... Старий пустинник,
Надію й сонце не пустив я
З душі моєї”.

Рука Любарського мабуть втомилась,
Професором-поетом був колись він.
Курінь вже призвичаївсь шепіт слухать,
Поет з собою часто розмовляє,
То з Богом... Та ще й з лисенятком, —

Воно кривеньке, наче пес той вірний,
Від нього — ані кроку...
Професор ласкою здобув ту приязнь, —
Склав ногу зламану, до хижі взявши,
Так стало другом звірення...
“Літа мої... І рік отой священний!
Ваш клич не спить, його я чую денно...”
Ще написав рядки, читаючи їх вголос.
Чолом високим втома і задума,
Мов тіль пливли, і промінь плив холодний.
Лиш клен у хаші, тиша й сине небо
Поетові-пустиннику тут друзі...
Чого ж він у безлюдді опинився?
Над “атомом думок” слова мережить,
Мов люба, серце тиша полонила?

Він таємниці скриньку нам відкриє.
Роки пливли тут в тиші, ой, повільно!
Посивіло їх десять у цій хащі,
Від днів отих прощання незабутніх,
Як безлюдь Гнат обрав за подругу життя.
Сокиркою те “записав” на клені, —
Він “10” видзюбав..
І чудом — вижива́ на дичині і рибі.
Лиш раз єдиний людську тіль угледів,
Край озера майнула тіль.

Писання полишивши, Гнат сокирку —
Супутницю свою в суворім лісі —
Бере й прямує він до клена-друга.
Прошепотів клен тихо, мов вітання,
Зашелестіла хаща небуденно, —
Вони людину ніжну розуміли?
Ось буде він знаки на клені мітить...
Для них — таємні. Раз дзюбне і вдруге,
Біль — сивий патріярх став карбувати:
... 2 000 ...
Блакить дивилась лагідно на нього,
І наче сонце глянуло на клена,

Коли професор, дум тривожних повен,
Шептав, немов із митником молитву:
“Двотисячний... Рік жданий над роками!
Карбую знак твій хворими руками...
Людей я, грішний, хочу ще обняти,
Та буде хто мене тут рятувати?”
Шептав знесилений поет-філософ,
Ще й видзюбав “Г. Л.” ініціали...
Та й ліву руку клав на груди впалі.
Немов питало й лисеня очима:
“А що це?” З острахом передчувало
Свою долю...

Любарський мовив кленові, як другу:
“Бажаю і тобі, мій добрий друже,
Присвяту видзюбать бажаю дуже,
На спогади для мене незабутні, —
Та сил для рук не знаю, де добути?
Спасибі, клене!
В шати довго одягайся у зелені”.
Та й плентався до хижі, до німої,
І пасмо променів пливло за ним у двері.
Нехай спочине іменинник вбогий!
А вставши він відкриє таємницю
Своєї втечі у страшне безлюддя, —
Октавами, мабуть, поет промовить...
Бо Музин друг від юности він давній.

Здавалось, сонце свій сигнал давало,
Щоб завітала в хижу тиха радість.
Воно, немов на лавку його клало,
Промінну стрічку на чолі лишивши:
“Спочинь, старий поете-патріярше!”
Сказать, здавалося, бажало сонце.
І той заснув, покірно, мов дитина,
В колисці давній, в Україні тихій.
Та спалось мало... Стільки хвилювання!
Професор до кори-паперу руку
Повільно простягає, — золото
Для нього цей березин дар великий.
Та й голову на руку похиливши,
Він власну драму малював словами.

1

Літа мої, ви запливли за кручу...
Хто буде тут пустельника шукать,
Кому відкриє він душевну бучу,
Що в безлюдь завела її рука?
Замерзле тіло звір розірве злючий,
Плачем “Кривенька” вовка не зляка.
Літа мої посивілі зарано,
Ховав я з вами серця муку-рану...

2

Був юним, — вибрав рану добровільно,
Надовго взяв, мов подругу життя...
Тоді мій дух, як голуб вільний,
Шукав ключа до таємниць буття.
Ловив я в тиші дзвін недільний,
Як юне серце мовило: “Ось я!
Веди мене в світах, мій ideale...”
І я пішов, хоч серце скорб зазнало.

Приніс я серце в хаші лікувати, —
 Вмиває тиша росами мене,
 Тут атом думки зміг я роз'єднати,
 Як тиша мовила: "Хай скорб засне!"
 Сестру знайшов я — тишу... Шепче брату:
 "Друг-голубе, милуйся Вічним Днем..."
 Мені ж, ой, забажалося старому
 Вернутися (чи є він там?..) додому.

Мабуть — нема... Ні дому, ані саду,
 Нема й Галини... Хірошімський ад
 Пожер? Чи люди — людьми вийдуть з чаду?!
 Чинив так зрадно Каїн вічний чад
 Кривавих злив... Душі моєї досаду,
 А з ним — Московії безумний кат!
 Тягар я світовий узяв на плечі, —
 Важкий він надто... Так піддався втечі.

**
*

Як ці слова родились, тишу шум злякав...
Аероплянний шум в повітрі недалеко.
“Кривенька” кинулась — завилала...
Із хижі кинувся поет тривожний:
“Гелікоптер! Я так передчував...”
Забігав швидко маятник сердечний...
Підносить вгору руки Гнат Любарський:
“Ой людоньки! Ні, не миніть мене!”
Пілотів двох він ясно бачить,
Здіймає шапку та й знаки дає їм...

І чудо сталося! Чуда ще бувають...
Мов птах-гігант, гелікоптер кружляє низько
Та й біля озерця сідає на лощині.
Туди професор стежку утоптав роками,
І ось гостей він двох вітає-обіймає...
Високого — русявого чомусь цілує,
Бо може і пілот був вкрай чутливий.
Та й у курінь веде гостей щасливий,
І, мов на сповіді, всю драму відкриває їм.

“Професоре, ідеаліст-поет ви!
Не диво, що мов казку розказали”,
Пілот русявий лагідно промовив.
“Таких як ви, було багато всюди,
Що вийшли у степи й ліси глибокі
Перед вселюдським самогубством...”
Пілот промовив другий, що кульгав він, —
“Шукаємо ми селища такі... Чи вижили ті люди?”
Тоді Любарський до них прямо:
“Скажіть, пілоти, правду всю скажіть-бо,
Що сталося на цій планеті?”

Було, красунею я Землю кликав...
Що заблукала в нетрах самолюбства”.
Пілоти довго малювали жах-картину...
“Нью Йорк... Детройт... Торонто і Чикаго...
— Каміння і бетону цвинтарі мовчазні!
Пустель багато на землі приишклій...
Для тих, що чудом Божим врятувались,
Є досить місця, — навіть і в Китаю.
Москва? Утратила жадобу панувати над
світом,
Лежить на цвинтарі, всіх інших проклинає.
Світ, засоромлений своїм безумством,
Шукає ідеалу і Творця забутого шукає...”

Задумливий додав Любарський тихо:
“Була вагітна людська раса довго
Дитиною — Апполіоном...”
А потім,
“Наче голуби, ви з вістю прилетіли...
Пілоти милі, чи не чули ви про Львів і Київ?
На Україні соняшній давно я народився”.
Та й миттю ось пілот русявий скрикнув:
“Дідусю, ви професор — українець у Канаді?
Хоч я народжений у цій країні та батько мій
Був син полковника із України, —
Дідусь оповідав про неї нам, онукам...
Чутки надходять, що поля там знову засівають,
А Київ... Постраждав був тяжко Київ”.
“Полковник, кажете, дідусь ваш був...”
Замислений шептав Любарський:

“За друга доброго колись полковника я мав...”
Пілот русявий звів на нього сині очі:
“Про Гайдаревича... полковника книжки писали
В Канаді нашій...”
“Богдана... Гайдаревича?! Це сон чи правда...”
Схвильовано промовив Гнат Любарський:
“Ох, Боже! Знову чудо... Я онука мого друга
В безлюдді привітав, з товаришем його сердечним,
Моїх спасителів!
Розщеплював тут атом думки про людину...
Не зміг був довше світовий тягар нести,
Але вмирати тут насамоті не хочу...
Вернувся б я на цвинтар той вселюдський”.

Та й Гайдаревича, пілота, обіймав, мов сина.
Великим дивом дивувався і радів
Пілот той другий, що Гайдаревичу був другом.
Як сонце коло низько виробляло,
Та не ховалося за обрій сонце, —
Сидів в гелікоптері Гнат Любарський,
В руках “Кривенька” й хащівські писання...
Він клену кинув оком: на все добре!
Зашепотіла хаща... Вийшла тиша з хижі...
У путь щасливу друга виряджали?
Гелікоптер загуркотів без страху,
Нема вже ворогів. Армагеддон — минулість...
Пекельні катаклізми сонця не злякали,
На землю спогляда воно, мов на дитину.

Минуть напруження години довгі,
Любарський місто з сонцем привітає.
“Чи парк і вулиця урятувались?
Там дім родинний... Чи в саду біліє?
Чи знайде любих він — голодних тілом, духом,
Щоб їм про скарби серця розказать великі?”
Швидкі-швидкі думки, мов птахи ті, летіли.
Та ось гелікоптер сідає сміло...
“Це місто — наше місто”, Гайдаревич скрикнув:
“Тут парк згорів... Колись пишався,
І наш родинний дім — пустеля... Згадка!”
Пілотове обличчя гарне тіль торкнула.
“Голубчики-спасителі мої ви!”
Любарський став благать пілотів:
“Отут би... Тут з “Кривенькою” я вийду.
Людей я бачу! Ген, хатки малі будують...

Пристану хай до простих духом,
До серцем чистих приєднаюсь...
Та й трохи поживу ще з ними".
Із поспіхом промовили пілоти:
"На час короткий вас полишим...
Беріть сухарики, і молоко, і цукор, —
Частину пайки нашої.
Ми вернемось... А зараз — в путь ми знову".
І на майданчику, поміж руїн мовчазних,
Гелікоптер довкілля стурбував.
Професор вийшов... "Сон це? Сон глибокий?!"
Уста шептали сині.
Весняний полудень поцілував поета.
"Мов рідне ти мені, кохане місто —
У ранах, ой, яких! Красуне-земле,
Була ти на своїй Голгофі, на жорстокій..."

Шептав схвильований пустельник,
Немов молитву, що пливла із серця:
"Хай прийде Царстві Твое... Помилуй землю,
Боже!"

Не мав хустинки він — зібрав з очей
Кришталі...
За мить, як друга, обіймали люди гостя,
Почули від пілотів, що в лісах писав він довго.
Тоді хлоп'я, немов дівча ласкаве-одноруке...
Торкнулось правою рукою:
"Пробачте... Я Миколка... Сирота я,
Чи в тих лісах ви бачили мого дідуся?
Згоріли тато й мама... Він книжки писав,
Я чув від них..."
Немов любов Любарського торкнулась,

Він в оченята хлопцю впився...
Очиці... Милосте свята! Вони — Галинині!
“Валерій тато був...” Хлоп’я казало:
А мама... Вчителька була — Галина...”
“Так я — твій дід, Миколко... Дід Любарський!”
Та й пригортав до серця він онука.
Та й знахідку дорогоцінну милував, —
Колись так дівчинку, дочку свою Галину...
Завмер був гурт людей довкола,
Як щастя промені упали з неба,
Засяяли вони кришталем-слізьми.
Та сонце радості й любови осушило їх.
Миколку і “Кривенька” за свого вже мала...
Мов Ной старий, підносив руки вгору
Любарський Гнат: “Благословенний!
Нехай оновиться земля... Прости нам і помилуй!”

Прещедра сонцезлива весняна
Руїни залила. Ледь чутно арфи грали...
І людські душі гоїла вона теплом життя —
Надії...

* * *

П. С. —
Було те якось місячної ночі,
Прокинувся в страхові Любарський, —
У білому, самотник, домі...
Пройшов мороз по тілу... Кинуло у піт.
Відчув він неміч незвичайну.
Як тиша віяла арханголів крильми,
У деннику поет писав повільно:
“Яке тривожне я видіння бачив!
Видіння бачив я пророче...”

Філядельфія, 1978 р.

ДОБРОДИЙ МИКОЛА ІВАНОВИЧ ЩЕРБАК —

поет, автор кількох ліричних збірок, редактор, літературознавець. Його перу належать багато рецензій та інших статтів. Мешкає він в Ірвінгтоні, Н.Дж.

**
*

ПОПЕРЕДНІ ЗБІРКИ ПОЕЗІЇ ТОГО Ж АВТОРА,
Д-РА ПАСТОРА ІВАНА КМЕТИ:

“Ліра Емігранта” — Вінніпег, Манітоба. Видання “Української Книгарні”.

“Чаша золотá” — Вінніпег — Філядельфія, Па. Християнське Видавництво “Дорога Правди”.

“Крила над морем” — Філядельфія. “Слово” — ОУП в екзилі.

“Заграви вечірні” — Філядельфія, Па. “Слово” — ОУП в екзилі та інші.

**
*

ДОБРОДИЙ ВАЛЕРІЯН А. КОПАНЬ —

художник, автор і лектор. Мешкає в Ашфордї, Коннт.